

V. fejezet

Iparosok, kereskedők, mesterek

Németországban már a kora középkortól kezdve az első fiú örökölte a földet, a paraszti gazdaság nem volt osztható, a többi fiúgyereknek szakmát kellett tanulnia. Így aztán érthető, hogy a Magyarországra települt sváb, szász, német családok kiváló mesterembereket adtak az országnak.

Újhartyánban is voltak iparosok, kereskedők: ami kell az kell. A képek tanúsága szerint volt itt varrónő (több is), kőműves, szíjgyártó, asztalos, korcsmáros (no abból sem szenvedtek hiányt: az asszonyok varrónőhöz, a férfiemberek kocsmába mentek inkább), trafikos, műszerész, cipész, fodrász – legalábbis a szerkesztő ennyit tudott összeszámolni. Nem számolta, mert nem számolhatta össze például a kovácsokat, akikből több is volt: patkolni kellett a lovat, a szekereken mindig akadt javítanivaló, újra abroncsolni a kereket, kaszát, kapát, ásót készíteni: szóval nem maradtak munka nélkül ők sem. De a képek sajnos nem tanúskodnak róluk, mint ahogy nem találunk, hiába keresünk könyvünkben képet pingáló, vagy stikkelő (hímző, horgoló) asszonyokról.

Hogy komoly létszámú mesterember élt meg mesterségbeli tudásából – ma úgy mondanák : szolgáltatásából -, azt mutatja, hogy - hasonlóan a gazdákhoz -, saját kocsmájuk volt: a Szép utcai Schenk kocsmá (míg a gazdák vasárnap délutáni törzshelye a Fő utcai Lenka kocsmá volt).

V. Kaptel

H

andwerker, Kaufleute, Meister

In Deutschland erbte der erste Sohn schon seit dem frühen Mittelalter den Grundbesitz, das bauerliche Landgut war nicht zu teilen, die anderen Söhne sollten einen Beruf erlernen. So kann man schon verstehen, dass die nach Ungarn angesiedelten schwäbischen und sächsischen Bauern dem Land ausgezeichnete Fachleute gegeben haben.

In Neuhartin gab es auch Handwerker, Kaufleute: was man braucht, das braucht man. Nach den Bildern zu sehen, es gab hier Schneiderin (sogar mehrere), Maurer, Sattlermeister, Tischler, Gastwirt (es mangelte nicht an ihnen: die Frauen gingen lieber zur Schneiderin, die Männer lieber in die Schenke), Trafikant, Mechaniker, Schuhmacher, Friseur – so viele konnte der Redakteur mindestens zusammenzählen. Er hat aber nicht – er konnte auch nicht – die Zahl der Schmiede bestimmen, obwohl es auch mehrere im Dorf gegeben hat, die Pferde sollten beschlagt werden, es gab auch auf den Fuhrwerken immer etwas zu reparieren, die Räder sollten immer neu bereift werden, Spaten, Hacke, Sense hatten die Leute immer nötig, also die Schmiede blieben auch nicht ohne Arbeit. Leider sind sie auf Bilder nicht zu sehen, wie wir auch keine Bilder über Frauen gefunden haben, die Bilder sticken oder häkeln.

Dass es ein bedeutender Anzahl der Einwohner aus seinem beruflichen Wissen und Können – heute sagen wir: aus Dienstleistungen – gelebt hat, zeigt uns auch, dass sie – den Landwirten ähnlich – eigene Schenke hatten: die Schenk-Schenke in der Szép Straße (die Stammschenke der Landwirte war sonntags die Lenka-Schenke in der Hauptsraße).

Chapter V

T

radesmen, merchants, craftsmen

In Germany, since the beginning of the middle ages, it was the first born son, who inherited the lands of the family. The peasant farms were not to be divided, so the other boys had to learn professions. It is understandable that way that Suabian, Saxon and German families, which settled down in Hungary, gave excellent craftsmen to the country.

There were tradesmen and merchants living in Újhartyán as well: what is needed is needed. According to the photos, there were dressmakers (more than one), bricklayers, harness-makers, carpenters, bartenders (there was no shortfall of that, while ladies spent their time at the dressmakers, men went to the pubs), tobacconists, mechanics, shoemakers, and hairdressers living here – at least the editor of this book could count the above professions. The editor did not count, because he could not count the smiths, though there was more than one of them: horses must have been shod, there was always something to repair on the carts, and they had to re-rim the wheels, to make scythe, hoe and spade, so they had also a lot to do. Unfortunately, there are no photos of them, and we could not find photos of women painting pictures or embroidering either.

There were many craftsman, who earned their living here due to the possession of their professional knowledge – we would say service today – and it is also proved by the fact, that they had their own pub (farmers had their pub as well) in the „Szép” street (Beautiful street), the so called Schenk Pub. (On Sunday afternoons, farmers went to the Lenka Pub in the „Fő” street (Main street).

124. Szabó műhely az udvarban. Balról: Fajth János (Hanzi), a felesége Surman Anna (Nancsi), előttük gyermekeik: Erzsébet (Manger Henrikné) és János, a gépnél Mátrai István és Kleineisel Mihály (Schneider Miska), középen Rapcsák András.

*125. Varrótanfolyam és háziasszonyképzés 1920-ban. Tanfolyam vezető Fabók Istvánné (Lauter Mária) hátul áll.

128. Herman Antalné (Schenk Erzsébet) varrónő, akinél sok újhartyáni lány tanult meg hímezni és varrni.

129. ... ugyancsak ő az 1930-as években Herman Józseffel.

*130. ... és a varrni tanuló lányokkal.

131. A trafik épülete 1949-ben a képen a trafikos: Rizmajer György ül, tőle jobbra Urbán András és Turcsányi István a bal szélen pedig Sztancsik Mihály, –. A trafik a Hősök terén a mai kultúrház udvarán volt.

132. Rutterschmidt János volt az első szalagfűrész-tulajdonos a községben.

133. Németh József hűgának sportáru üzlete Budapesten. Az ülő nő Jeneiné Németh Margit. Ebben az üzletben készítette 1945-ben – állami megrendelésre – Németh József szíjgyártó Sztálin fegyvertokját.

134. Németh József szíjgyártó műhelye.

135. Németh József szíjgyártó családja 1932-ben. Balról: Wachsmann Jánosné (Gróf Katalin) nagymama mellette, Németh Józsefné (Wachsmann Róza – Hermina néni) mellette fia József a férje ölében lányuk Ica (Szabó Béláné) előttük Margit lányuk.

136. A Schenk kocsmá az iparosok kocsmája volt a Szép utca 35. sz. alatt. Az udvarán ültek össze a mesteremberek. Balról: Burka Pál gépi kötő, Megyeri György asztalos, Herman Antal kocsmáros, Schulcz János szódás, Tóth József kőműves.

137. Rutterschmidt István műszerész bázának udvarán. Balszélen Schenk Tamás, Turcsányi János, Rutterschmidt Istvánné (Ilonka néni), –, Herman Antal.

138. A harmonikával Ruttreschmidt István (Borbély Pista) műszerész, Turcsányi János lakatos és Herman Antal kocsmáros.

A kép valószínűleg az 50-es években készült.

139. A kép 1973-ban készült. Balról: Krejcsi László, Schenk Tamás, Rajszki Görgy, Gergely István, középen ül Herman Antal.

140. Lauter János cipész – mini cipőket is készített –, igaz már az 1970-es években.

*141. Közös borotválkozás Fajth (Futura) Ferenc lagzijára a Malom u. 12. sz. alatti Futura házban.

142. Gergely György ortopéd cipész és felesége
Klemencz Rozália varrónő, valamint gyerekeik
Mihály és István, a Szép u. 1. sz. házuk udvarán.

